מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין ב.

מבוי

מבוי שהוא גבוה. * שהמיר את הקורה למעלה מעשרים אמה. וקורה זו להתיר לטלטל לתוכה כלה דמדאורייתא אימתר הוצאת רה"ר בשבת. ומה היא רה"ר סרטיא ופלטיא גדולה כדאמרן בפרק יציאות השבת (שבת ד' ו.) שדומין לדגלי מדבר דכל מילי דשבת ממשכן גמרינן ועבודות של ליש ברוחב י"ו אמה אחלי כדאמרן בהזורק (שם ד' עט.). הלכך לא הוי רה"ר בציר מי"ו אמה רוחב ומפולש מכ' לאשן אבל מבוי קצר הוא ואינו רחב י"ו אמה ואי נמי רחב הוא אינו מפולש אלא ראשו אחד פתוח לרה"ר וראשו אחד סתום דאי הוה מפולש לא הוי משמרי בקורה כדאמרינן בגמ'[ה] וכיון דלאו רה"ר הוא שרי לטלטולי ביה מן התורה בלי שום תיקון ורבנן גזור עליה משום דאתי לאתיולפי בהרה"ר ושרייה בתקנתא דאתי לו קורה דליהוי היכירא דלא ליתי למישרי רה"ר בגמורה: **ימעט.** יפסיל וטעמא מפרש בגמ' [ע"כ]: **ורחב מעשר אמות ימעט.** דזהו שיעור רוחב פתח פתחים וטפי מהכי לא מיקרו פתח אלא פרלה ואנן בעינן פתח ואריך לגעוץ קנים למעט רוחב כניסתה ולהעמידה על עשר או על פחות: **לורם הפתח.** לתי מיכן ולתי מיכן וקורה (ס"א וקנה) על גביהן: **גמ' דתני תקנתא.** דתני ימעט ולא תנא פסול: **סוכה.** דטעמא דידה דאורייתא כדאמרי' התם[ו] מלמען ידעו דורותיכם[ז]: **מני פסולה.** הואיל וכבר מימות משה ניתנה מדה זו[ח] ובאו חכמים לפרש לך שאם לא עשה כן פסולה שייך למיתני בה לשון פסלות ואף על גב דמהניא בה תקנתא כל כמה דלא מתקן לה איקריא פסולה: **מכוי.** דכל עיקריה דרבנן הוא לא שייך למימר ביה לשון פסלות שהרי כאן התחילו להראותך עפקי מבוי ותורותיו ומאי פסול שייך למימר אכתי לא הודיעוך רבנן שיעוריה בהכי דליתני אם לא עשה כן פסול: **דאורייתא נמי מני תקנתא.** בעלמא במילי אחרינו: **דנפיקי מיליה.** דקתני התם[ט] ושאין לה שלש לפנות ושאינה גבוהה עשרה ונחמתה מרובה מלילתה: **פסיק ותני פסולה.** **דהשתא** מאי ס"ל ותני להו כולהו כחדא דאי הוה תני תקנתא לא הוה מצי לערוביהו ולמתניהו דבשאין לה שלש לפנות בעי למיתני יעשה לה דופן ובשאינה גבוהה בעי למיתני יגביה ובשנתמה מרובה מלילתה יוסיף על סככה ואמר מר לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה (פסחים ד' ג.): **אכל מועד.** הוא היכיל שש היה נתון מזבח הזהב והשלחן והמנורה וכבולהו כתיב[ה] אהל מועד: **רבנן סברי.** קדושת אוהל לאו בקדושת היכל וכל עבודות התמורות בהיכל אי הוה עביד להו באוהל שלפניו לא מיתכשרי הלכך לא מיקרי אהל מועד ולא אשכחן קרא דליקרי לפתח דליה פתח: **אל פתח אוהל.** אלמא פיתחא אקרי: **הכיס הפתוח לאוהל.** והוא היכל: **והא כי כתיב.** פתח אהל מועד במשכן שהיה במדבר כתיב ושם לא היה אוהל ופתח היכל י' אמות הוא דגבוה שהקרשים לא היו אלא עשר אמות גובהן: **שלמים ששחטן.** שחרית קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין: **הא במשכן כתיב.** ובכנות עולמים מנא לן: **ונתתי משכני בתוככם.** ובשנאמר מקרא זה כבר הוקם המשכן שהרי בתורת כהנים נכתב וכל אותו הספר נאהל מועד נאמר דכתיב (ויקרא א) וידבר ה' אליו מאהל מועד ועל איזה משכן היה מצוותן עוד אם לא על המקדש: ההוא

מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט. הקשה מהר"י מאורליי"ש דהוה ליה לאשמועינן הכשר מבוי בריש שהוא בגמי ומקורה ואם הגיה מעשרים ימעט ותיקן דמגא ניחא ליה לתתמיל בהאי לישנא כמו שמתחלת מתניתין דסוכה ולהכי פריך שפיר טפי בגמרא מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה: **סוכה דאורייתא תני פסולה.** פרש"י דשייך למיתני בה לשון פסול הואיל ומימות משה ניתנה מדה זו [ט]אף על גב דבדאורייתא שייך נמי תקנתא ולישנא דאיכעית אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא לא אמי פסיל לפרש לפי שאין לפרש סוכה דאורייתא תני פסולה דלשון ימעט משמע מומרא בעלמא ואתי למיטעי ולומר דזורקא לכתחלה אבל בדיעבד שפיר דמי אבל כמבוי דרבנן אין לחוש והא דאמרינן בפ' בתה מדליקין (שבת ד' כב.) גר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי ואע"ג דגר חנוכה הוי דרבנן נקט פסולה אגב סוכה דבמריא ל"ל התם לא מצי למיתני ימעט דהוה משמע כמו שהיא דולקת ימעט וזה אינו דאפילו למ"ד הנחה עושה מצוה צריך לכבותה ולהדליקה אלא יאמר הרואה לצרכו הוא דאדליקה כדאמרינן התם גבי הדליקה מנפנים והניחה מבחוץ: **דכתיב אל פתח אוהל הבית.** זה הפסוק אינו בשום מקום ואורי"י דמליגו דכתיב (יחזקאל מ) אולם הבית ובקרא אחריתא (שם מז) כתיב פתח הבית והוי כאלו נכתב בהדיא נאל קרא פתח אולם הבית וקאמרי רבנן מי כתב פתח אולם כדקאמרת פי' אלא היה כתוב בשום מקום אולם הבית:

אשכחן משכן דאיקרי מקדש. ובפקא מינה שאינו דומה את השבת ושלא יכנס אדם שם באנחה שעל רגליו משמע דמשכן ומקדש גמרינן מהדדי וכן בפ"ק דחולין (ד' כד.) גבי מומין שפסולין בכהנים ולוים בשנים דקאמר יכול אף בשילה ובית עולמים כן וקשה דבפ"ב דשבועות (ד' טז:) מגריך תרי קראי דקאמר דלכתוב אחדי ואחדי מקדש וכו' וכן בסוטה (ד' טז.) וביומא (ד' מד.) ובכמה דוכתי ותירץ הר"ר נתנאל דהכא לא צריך קרא דעיקר דרשה איצה אלא על המקדש דבמשכן לא היו דלתות והכיא דחולין סברא הוא אם לא היה הפסוק שיפסלו אף בשילה הואיל ואינו תלוי בקדושת המשכן: **שלמים** ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין. ואם תאמר תיפוק ליה דנשחטו קודם תמיד של שחר ואמרינן [י]העולה עולה לאשונה * דתמיד של שחר נמי בעי פתיחת דלתות ההיכל כדתנן [יא]בתמיד נשחט (פסחים ד' נח:) לא היה תמיד נשחט עד שהיה שומע קול שער שנפתח וי"ל דקרא דהעולה דוקא בהקטרה איירי ולא בשחיטה אי נמי למלוה ולא לעכב כדאמר בהדיא בהתכלת (מנחות ד' מט.) והא דתניא בתוספתא [יב]כל הזבחים שהקדימן למתיד של שחר או שעיכבן אחר תמיד של בין הערבים * פסולין היינו מדרבנן אי נמי הכא לינעוריך בשנפתחו וחזרו ונגעלו[יג]: בין

[ו]שהוא [א]גבוה [ב] למעלה מעשרים אמה ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך והרחב מעשר אמות ימעט ואם יש לו צורת הפתח אע"פ שהוא רחב מעשר אמות אין צריך למעט: **גמ'** תנן [ג]התם [ד]סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה וגבי מבוי תני תקנתא סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא ואיבעית אימא דאורייתא נמי תני תקנתא אלא סוכה דנפישין מיליה פסיק ותני פסולה מבוי דלא נפישי מיליה תני תקנתא אמר רב יהודה אמר רב חכמים לא למדוה אלא מפתחו של היכל ורבי יהודה לא למדה אלא מפתחו של אולם דתנן [ה]פתחו של היכל גבהו עשרים אמה ורחבו עשר אמות [ו]ושל אולם גבהו ארבעים אמה ורחבו עשרים אמות ושניהן מקרא אחד דרשו [ז]ושחטו פתח אהל מועד דרבנן סברי קדושת היכל לחוד וקדושת אולם לחוד וכי כתיב פתח אהל מועד אהיכל כתיב ורבי יהודה סבר [ח]היכל ואולם קדושה אחת היא וכי כתיב פתח אהל מועד אתרוייהו הוא דכתיב ואיבעית אימא לר' יהודה נמי קדושת אולם לחוד וקדושת היכל לחוד והכא היינו טעמא דרבי יהודה [ט]דכתיב אל פתח אולם הבית ורבנן אי הוה כתב אל פתח אולם כדקאמרת השתא דכתיב אל פתח אולם הבית הבית הפתוח לאולם והא כי כתיב האי במשכן כתיב אשכחן [י]משכן דאיקרי מקדש ומקדש דאיקרי משכן דאי לא תימא הכי הא [יא]דאמר רב יהודה אמר שמואל [יב]שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין שנאמר [ז]ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתוחין ולא בזמן שהן נעולים והא כי כתיב ההיא במשכן כתיב אלא אשכחן מקדש דאיקרי משכן ומשכן דאיקרי מקדש בשלמא מקדש דאיקרי משכן דכתיב [ג]ונתתי (את) משכני בתוככם אלא משכן דאיקרי מקדש מנלן אילימא מדכתיב [ד]ונסעו הקהתים נושאי המקדש והקימו את המשכן עד בואם

ההוא

דכתיב ונתתי משכני בתוככם. ותרוייהו הדא מילתא היא. ארון נמי איקרי מקדש שנאמר ונסעו הקהתים נושאי המקדש.

מסורת הש"ס

א) סוכה כ., ב) שם, ג) מדות פ"ד מ"ג, ד) [מדות פ"ג מ"ז], ה) [יומא מד: ומנחות יד. נח: כט.], ו) שבועות טז:, ז) זבחים נה: יומא כט. סב:, ח) [לקמן י:], ט) [סוכה כ.], י) [ויקרא כג], כ) כט"ל: ניתנה מדתה, ל) [סוכה כ.], מ) [שמות מג], נ) [ומי' ברש"י שבועות טז: שפירש לאופן אחר], ס) [ת"י], ע) [נפסחים נח:], פ) [ל"ל במסכת תמיד פ"ג משנה ז'], צ) [דפסחים פ"ד ה"כ], ק) [ועי' תוס' יומא כט. ד"ה אלא אמרי וכו' שמתני דלשון התוספתא מוכח דפסולין מדאורייתא וע"ע תוספות פסחים נח: ד"ה העולה].

הגהות הב"ח

(א) במשנה מבוי שהוא גבוה מעשרים כל"ל ותיבת למעלה נמחק:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה מבוי שהניחו את הקורה למעלה סב', וכ"כ הרע"ב ובתוספות בפ"ק דחולין לקמן דחולא מבוי תנן ואי"כ אפשר לקורה להיות מונח למעלה מכ' אלא דהתם אלא נרוך אלא אמרי למעלה מכ' עוד בתמתי לתמוה בזה דבתר רש"י בזה הדבור וכן הרע"ב ומרייה בתקנתא דלתי לו קורה דליהוי היכר. הא קרי"ל דלתי העומד מתליו הוי לתי דקרי"ל לתי משום מחיצה: תוס' ד"ה שלמים יבו' דתמיד של שחר נמי יבו'. עי' זבחים דף סא ע"א תוס' ד"ה קודם שיעמדו: **באר"ד אפשליך** היינו בדרבנן. עי' הוריות דף ד ע"א בר"י ד"ה ספק משחיטה ינתר שם:

רבינו חננאל

מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט. תנא ביצד ממעטו נותן עליו קורה מעשרים אמה ולמטה. תנן התם סוכה שהיא גבוה מעשרים אמה פסולה. מ"ש גבי סוכה תני פסולה, מ"ש גבי מבוי תני תקנתא וכו'. ופשוטה היא. אמר רב יהודי אמר רב חכמים לא למדוה שעד כ' אמה כפתח הוא חשיב, אלא מפתחו של היכל, שהיה גובהו כ' אמה, כדתנן במסכת מידות, פתחו של היכל גובהו כ' ורחבו י' אמות. ור' יהודי למד מן האולם דתנן ושל אולם גובהו מ' אמה ורוחבו כ' אמה. ושניהם מקרא אחד דרשו ושחטו פתח אוהל מועד. רבנן סברי פתח אוהל מועד ההיכל הוא דאיקרי אהל מועד, והאי פתח, פתח ההיכל הוא. ור' יהודי סבר קדושת אולם והיכל חדא מילתא היא וכולה אהל מועד איקרי. ואע"ג דהאי קרא ושחטו פתח אהל מועד במשכן כתיב וליכא התם אולם. אשכחן דמשכן איקרי מקדש, שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן, ומקדש נמי איקרי משכן,

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
ויקרא ג ב
2. וַיִּבְאֵנִי אֶל אֻלָּם הַבַּיִת וַיָּמָד אֵל אֻלָּם חָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּה וְחָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּה וְרֹחַב הַשֵּׁעַר שְׁלֹשׁ אַמּוֹת מִפֹּה וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת מִפֹּה: יחזקאל מ מח
וַיַּשְׁבֵנִי אֶל פֶּתַח הַבַּיִת וְהִנֵּה מַיִם יֹצְאִים מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת קָדִימָה כִּי פְנֵי הַבַּיִת קֵדִים וְהַמַּיִם יֹרְדִים מִתַּחַת מִכֶּתֶף הַבַּיִת הַיְמָנִית מִנֶּגֶב לַמִּזְבֵּחַ: יחזקאל מז א
3. וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכֵכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם:
ויקרא כו יא
4. וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהֵקִימוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן עַד בֹּאָם:
במדבר י כא

מוסף רש"י

מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה. מבוי שהוא פתוח משלש רוחות ויש לו פתוח לרה"ר ולגלגלת פתוחות לו ויונלות ופתוח לרה"ר, הרי הוא רשות היחיד לגבי מלגלגות, ואמרי חכמים להוליא מרשותו לרשות חבירו בלא עירוב, שהמלגלגות כל אחת רשות לעצמה והמחבי רשות לכולן והלגלגות בו שיתוף להשתתף כל המלגלגות כפת לו מין ולבנות השיתוף כאחת מן המלגלגות, ולפי שאין לו מחיצה רביעית ויקרוב הוא לסוף דומה לרה"ר, הלגלגות היכר בלאשו הפתוח לרה"ר, לו לחי קשוף לו קורה מטולת לכותל, ואם גבוה הקורה מעשרים אמה, יטמעו. יפסל (סוכה ב.). בזמן שפתוחין. לשון פתח אינו אלא האולם, והפתוח והטעל קרוי דלת (חבחים נה:). ונתתי משכני בתוככם. כל הנתון בתוככם קרי מקום (שבועות טז:).

רב נסים גאון

מבוי דרבנן תאני תקנתא. בפר' עושין אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שהיקן שלמה עירובין וידים יצתה בת קול ואמרה לו בני אם חכם לבך. ודע כי כל דבר שאינו כתוב בקראי ואע"פ שהוא מתקנת נביאים, דרבנן מיתקרי, כי מפי השמועה שלהן קיבלנוהו. ועירובין דרבנן לפי שאינם כתובים

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פי"ז מהלכות שבת הלכה יד סמג עשין דרבנן ג טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף כו:
ב ב מיי' פ"ד ממלכות סוכה הלכה ג סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרלג סעיף ח:
ג ג מיי' פ"ד מהלכות בית הבחירה הלכה ז סמג עשין קפג:
ד ד מיי' שם הלכה ח: ה ה מיי' פ"ה מהלי' מעשה הקרבנות הלי' ה סמג עשין קפג:

מבוי

[ב]שהוא [א]גבוה [ב] למעלה מעשרים אמה ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך והרחב מעשר אמות ימעט ואם יש לו צורת הפתח אע"פ שהוא רחב מעשר אמות אין צריך למעט: **גמ'** תנן [ג]התם [ד]סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה וגבי מבוי תני תקנתא סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא ואיבעית אימא דאורייתא נמי תני תקנתא אלא סוכה דנפישין מיליה פסיק ותני פסולה מבוי דלא נפישי מיליה תני תקנתא אמר רב יהודה אמר רב חכמים לא למדוה אלא מפתחו של היכל ורבי יהודה לא למדה אלא מפתחו של אולם דתנן [ה]פתחו של היכל גבהו עשרים אמה ורחבו עשר אמות [ו]ושל אולם גבהו ארבעים אמה ורחבו עשרים אמות ושניהן מקרא אחד דרשו [ז]ושחטו פתח אהל מועד דרבנן סברי קדושת היכל לחוד וקדושת אולם לחוד וכי כתיב פתח אהל מועד אהיכל כתיב ורבי יהודה סבר [ח]היכל ואולם קדושה אחת היא וכי כתיב פתח אהל מועד אתרוייהו הוא דכתיב ואיבעית אימא לר' יהודה נמי קדושת אולם לחוד וקדושת היכל לחוד והכא היינו טעמא דרבי יהודה [ט]דכתיב אל פתח אולם הבית ורבנן אי הוה כתב אל פתח אולם כדקאמרת השתא דכתיב אל פתח אולם הבית הבית הפתוח לאולם והא כי כתיב האי במשכן כתיב אשכחן [י]משכן דאיקרי מקדש ומקדש דאיקרי משכן דאי לא תימא הכי הא [יא]דאמר רב יהודה אמר שמואל [יב]שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין שנאמר [ז]ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתוחין ולא בזמן שהן נעולים והא כי כתיב ההיא במשכן כתיב אלא אשכחן מקדש דאיקרי משכן ומשכן דאיקרי מקדש בשלמא מקדש דאיקרי משכן דכתיב [ג]ונתתי (את) משכני בתוככם אלא משכן דאיקרי מקדש מנלן אילימא מדכתיב [ד]ונסעו הקהתים נושאי המקדש והקימו את המשכן עד בואם

ההוא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com